

Cambridge IGCSE™

FIRST LANGUAGE TURKISH

0513/01

Paper 1 Reading and Directed Writing

For examination from 2025

SPECIMEN INSERT

2 hours

INFORMATION

- This insert contains the reading texts.
- You may annotate this insert and use the blank spaces for planning. **Do not write your answers** on the insert.

AÇIKLAMA

- Bu kitapçık okuma parçalarını içermektedir.
- Bu kitapçığın üzerine notlar alabilir, boş yerlerini plan yapmak için kullanabilirsiniz. **Cevaplarınızı kitapçığın üzerine yazmayınız.**

This document has 6 pages.

Metin A'yı okuyup Soru Kitapçığındaki 1. Ve 2. Soruyu cevaplandırınız.

METİN A: NASIRLI ELLER

Bir gün Orhan'la beraber anneme çok yalvardık.

– Ne olur bize bir kayık al diye tutturduk.

O vakitler Beykoz'daki yalımızda oturuyorduk. Bir kayığımız olursa Bebek'e, Altinkum'a, Büyükdere'ye gidebilecektik. Pembelilerin yalısı önünde duracak, onlarla uzaktan işaretleyebilecektik. Umuryeri çakarına bağlayıp yüz dirhemlik izmaritlerden yakalayabilecektik. Çocuk olduğumuz için dalgayı, fırtınayı, sam yelini umursamazdık. Denizin orta yerinde karşımıza, Çamur İhsan'ın anlattığı ayı balığı çıkar da sandalımızı devirir diye fütur etmezdik.*

5

Çolak İsmail'in "Abdülaziz bile, her şeyin doğrusunu severim. Gündoğrusu'nu sevmem demiş. Zaten sizin başınızı da bu gün doğusu rüzgârı yiyecek" demesine kahkahalarla gülerdik.

Annemin de o vakitler korkusu buydu. Gidip de dönmeyeceğiz sanırdı. Ama bir pazar sabahı, nihayet onu da bu işe razı ettik. Elimize kırk lira verdi:

10

– Haydi gidin, iyi bir şey satın alın bari dedi.

Orhan'la beraber vapura atladığımız gibi soluğu Köprü'de aldık. Oradan da Kumkapı'ya ... Kumkapı'da ucuz sandallar satıldığını biliyorduk.

Saatlerce iskelelerde dolaştık. Kayıkçı Lazlarla, kahvecilerle konuştuk. En sonunda Tombul Kırkor'un sandalını bir çift küreğiyle beraber otuz iki liraya kapattık.

15

Şimdi nöbetleşe kürek çeke çeke kayığı, Kumkapı'dan Beykoz'a kadar getirecektik. İki kavun, biraz beyaz peynir, ekmek, şeftali aldık. Küreğe oturduk. Kumkapı'nın balıkçıları da bu işe pek akıl erdirememişlerdi. "İki çocuk, koca varkayı** nasıl götürürler Beykoz'a kadar?" diye merakla bizi seyrediyorlardı. O vakitler Orhan on altı yaşındaydı. Ben de on dört ... Öğle vakti, kızgın bir güneşin altında yola çıktık. Hafiften bir poyraz esiyordu. Orhan'ın avuçları iyice kızarıp su toplamaya başladığı vakit küreğe ben oturdum. Sonra yine o, yine ben. Akşama doğru Kuruçeşme'nin önünde bulduğumuz vakit ikimizde de derman kalmamıştı. O vakit Orhan'ın aklına geldi.

20

– Bir motöre bağlasak dedi.

Başaltında çapanın uzunca bir ipi vardı. Hemen o tarafa seğirttim. Çapayı çözdüm. İpin bir ucunu baş bodoslamaya bağladım. Öteki ucunu da ilmik yapıp bir motor gözlemeye başladım. Orhan da ağır ağır kürek çekiyordu. Biraz sonra Sarıyer'in Pazar kayığı görüldü. Yüklü olmasına yüklüydü ama yine de yollu gidiyordu. Bizi Kalender'in önüne kadar çekerse, bir lira vermeye razıydık. Orhan yavaş yavaş motörün hizasına girdi. Ben de çımayı hazırladım.

25

Yedekçilikte adettir, motor hızla geçerken ilkin ip atılır. Herif sandalı motöre bağlar, çekip götürmeye başlar. Ondan sonra pazarlığa girilir.

30

Motör adamakıllı yanaştı. Ben de ipi hazırladım. Tam yanımızdan geçerken, dümen yekesini bacaklarının arasına sıkıştırmış olan Laz oğluna doğru savurdum. Herifin çımayı yakalamasıyla babaya takması iki saniye sürmedi. Motör hızla gittiği için ilkin ip gerildi, silkelendi, arkasından sandal sarsan bir "Çaaattt" sesi duyduk. Orhan da ben de apışıp kaldık. İpimiz tam bodoslamanın dibinden kopmuş, motörle beraber gidiyordu. Bizim o halimizin karşısında, Laz oğlunun poyraz rüzgârına karışan kahkahasını bir türlü unutamam.

35

Birbirimizin yüzüne baktık. Bu sefer küreğe ben geçtim. Bebek koyuna vardığımız vakit hava da karmaya başlamıştı. Orhan dalgın dalgın kıyıyı seyrediyordu. Bir ara başını bana çevirdi:

- Hani her gün karpuz aldığımız Karpuzcu Tahsin var ya. 40
- Eeee? ...
- İşte o, bu karpuzları Meyvehoş ‘tan*** alıyormuş. Kayıkla sata sata Beykoz’a kadar geliyormuş. Ertesi sabah yine Meyvehoş’a dönüyormuş. Bak düşün bir kere ... Daha biz Bebek’teyiz.
- Ekmek parası ...
- Ekmek parası ama, avuçları ne olur adamın? 45
- Başka çaresi yok ki ... Ekmek parası ...
- Kaç kuruş kazanır dersin bir günde? ...
- Kim bilir? Üç dört lira kazanır her halde ...

Orhan bir şey demedi. Bakışlarını tekrar kıyıya çevirdi. Hisar’a yaklaşıyorduk. Hava da adamakıllı karmıştı. Bir aralık tekrar bana döndü: 50

- Karpuz kurabiye! ... diye bağırr mısın bir kere?
- Neden?
- Karpuzcu Tahsin’in kazancını hesaplayacağım.
- Nasıl hesaplayacaksın?
- Bak şimdi ... Yalılardan “Karpuzcu! Buraya gel!” diye çağıracaklar tabii. Diyelim ki her seferinde iki karpuz sattı, her seferinde beşerden on kuruş kazandı. Böylelikle aşağı yukarı bir şeyler anlarız. 55
- Peki sen niye bağırmıyorsun?
- Olmaz ... Sen bağır ...
- Ben bağırmam, utanırım. 60
- Niye utanıyorsun? Hava zaten zifir gibi ... Seni kimse tanımaz ki ... Bizi çağırdıkları vakit nasıl olsa gidip yanaşacak değiliz ...
- Bağıramam ben! ...

Rumelihisarı’ndaki Şeytan akıntısını geçinceye kadar ikimiz de kan ter içinde kaldık. Daha da dünya kadar yolumuz vardı. Ama Orhan’a bir durgunluk arız olmuştu. Anlıyordum, Karpuzcu Tahsin’i düşünüyordu. Boyacıköy sahilinden geçerken, ne olursa olsun onu hoşnut etmek için birdenbire; 65

- Karpuz kurabiye! Diye avazım çıktığı kadar bağırdım. Arkasından bir daha, bir daha... Hiç ses sada yok. Orhan da gözlerini yalıların aydınlık pencerelerinde dolaştırıyor, “Acaba çağırın olacak mı?” diye merakla bekliyordu. Çağırın olmadı. Ama ben de bağırmaktan bıkmadım. 70
- Karpuz kurabiye ... Kesmece bunlar ...
- Emirgân önündeyiz...
- Karpuz kurabiye...

İstinye’den Yeniköy’e kadar küreğe kâh o oturdu, kâh ben. Ve durmadan bağırdım. 75

- Karpuz kurabiye, karpuz kurabiye ...
- Biliyorum, pencereden bir baş uzansa da:
- Karpuzcu, karpuzcu, buraya gel! Diye seslense dünyalar Orhan’ın olacaktı. Orhan o hayali paranın karpuzcu Tahsin’in cebine gireceğine inanacak, kendi avuçlarının haline baktıkça Tahsin’in kazandığı her kuruş için ayrı bir sevinç duyacaktı. Ne çare... Köybaşına geldiğimizde benim de sesim kısılmıştı. Ama tek bir pencereden tek bir baş uzanmadı. Karpuzcu Tahsin Boyacıköy’den Yeniköy’e kadar on para bile kazanmamıştı. 80

Yeniköy çakarının üst başından karşı kıyıya doğrulduk. Orhan hâlâ sessizdi. Avuçları benim avuçlarım gibi kıpkırmızı olmuş, su toplamış, biber gibi yanmaya başlamıştı. Terden gömleklerimiz etlerimize yapışmıştı. Beykoz'a vardığımızda ne halde olduğumuzu, annemden nasıl azar işittiğimizi, o gece nasıl uyuduğumuzu anlatmak bence pek mühim değil ... Ama Orhan, avuçtaki nasırın ne demek olduğunu işte o gün anladı. O günden sonra alınlarından şıpır şıpır ter akan, avuçları nasırlı Çamur İhsanları, Çolak İsmailleri, Karpuzcu Tahsinleri kıyasıyla sevdi. Ölünceye kadar sevdi.

* fütur etmemek : umursamamak, önemsememek

** varka : kaba ve iri yapılı ayna kıçlı bir tür kayık.

*** Meyvehoş: Beykoz'dan uzakta olan Eminönü'ndeki İstanbul meyve hali. Toptan satışların yapıldığı yer.

Metin B ve C'yi okuyup Soru Kitapçığındaki 3. Soruyu cevaplandırınız.

METİN B

Eskiden Karadeniz köylerinde her evden genellikle bir yetişkin ve yanında birkaç çocuktan oluşan bir küçük grup, yaz başında hayvanlarını, otlatmak için, yaylaya çıkarırlardı. “Yaylacı” denen bu grubun çocukları, hayvanları otlaklara götürüp, akşama sağılmak üzere getirirler, yetişkin yaylacılar da taze otla beslenmiş hayvanların sütlerini sağıp, kış için yoğurt, peynir, yağ yapardı. Yazın ikinci bölümünde ise dorukları karlı olan daha yüksek yaylaya çıkarlar, oradaki otlar tükendiğinde zaten kar otlakları da örttüğü için yine alt yaylaya iner, bu arada orada tekrar büyümüş olan otları da tüketinceye kadar kalırlardı. Kış bastırmadan herkes tekrar köyüne dönmüş olurdu. Bütün bu süre zarfında köyde kalıp hayvanların kışlık yemini hazırlayanlarla yayladakiler arasındaki tek iletişim arada gidip gelenlerle olurdu. Şimdi bunu kabullenmek zor ama o zaman insanlar bu düzene alışmıştı. O zamanlar hiç değişmeyecek gibi gözükken bu döngünün içinde iki önemli olay vardı: Üst yaylaya çıkış ve köye dönüş büyük bir şenlikle kutlanırdı. Büyük şehirlerde okuyanlar, çalışanlar ve köyde kalanlar bu şenlikleri kaçırmamaya çalışırlardı. Birkaç gün süren bu şenliklerde gurbetten gelen delikanlılar, genç kızlara türkü yakarlar, hep birlikte horon oynarlardı. İşte bu nedenle “yayla” kavramı halâ herkesin beyninde güzel anılar bölümündedir ve değişikliğe direnmenin bir sebebi de budur!

Ama artık o günler çok geride kaldı. Hayvan sesleriyle inleyen yaylalar artık çok sessiz. Yaylalara yollar yapıldı, türkü söyleyerek kat edilen patikaları çalılar örttü. Yaylalarda bazı evler pansiyona döndü. Değişmeyen tek şey, hayvanları olmasa da, arabalarla gitseler de, yayla şenlikleri. Eski görkeminden eser yok ama gelebilenler, anılarıyla günün gerçeğini birbirine katıp türkü söyleyip, horon oynamayı sürdürüyorlar.

Ama göz ardı edilemeyecek gerçekler de var. Çoğu şehirde doğmuş büyümüş gençler cep telefonlarına alışmış. Türkü söyleyip horon oynarken çektiklerini hemen sosyal medyada paylaşmak istiyorlar. Ancak yaylalarda telefonlar bazı noktalar dışında çekmiyor. Artık yaylada çalışmak söz konusu olmadığı için vaktini öğrenerek geçirmek isteyenler var, bitkileri inceliyorlar, endemik midir? Yaylayı çok bozmadan 21. Yüzyıla nasıl adapte ederiz diye düşünüyorlar ama internetsiz zor! İşte bu nedenle yaylada bir “baz istasyonu” tartışması başladı. Büyüklerin bir kısmı da “Yaşlılarımız var. Tamam arabayla yaylalara halâ gelebiliyorlar ama hastalanırlarsa bir cankurtaran çağıramayız. Geçmişte kaç yakınımızı burada bıraktık ama bu zamanda bunlara katlanmak zorunda değiliz!” diyerek tartışmaya katıldılar. Pansiyoncular da müşterilerinin durumdan şikâyetçi olduğunu söylüyor, “Kimse 2 günden fazla kalmıyor! Çocuklar haklı, bir baz istasyonu şart!” diyorlar.

Tabii buna şiddetle karşı çıkanlar da var. “O zaman şehirden ne farkı kalacak buranın! Yaylamızın doğallığı bozulacak, geleneklerimizi kaybediyoruz. Zaten araba yollarından dolayı aklına esen yaylamıza geliyor. Bir de baz istasyonu olursa burası panayır alanına döner! Ayrıca baz istasyonlarının ne kadar tehlikeli olduğunu herkes biliyor. Şehirde bizim mahalleye bir tane yerleştirdiklerinden beri doğru dürüst uyku uyuyamıyorum!”

METİN C

Teknoloji hayatımızı her gün biraz daha değiştiriyor. Bebekler tabletle oyalanıyor. Ancak bazı teknolojik kazaların yarattığı korku, teknolojinin güvenilirliğini sorgulamamıza da yol açıyor. İnternette ulaştığımız bilgilerin hangisi doğru, hangisi yanlış bilemiyoruz. Hatta doğruyu bilerek çarpıtanlar da var. Yani teknolojinin hayatımıza daha çok girmesine izin vermek konusunda kafalar karışık.

5

Bugünlerde baz istasyonları konusunda bu korkular sıkça gündeme gelmekte. Aslında mobil telefonlardan başlarsak daha iyi bir değerlendirme yapabiliriz. Cep telefonları sayesinde, zamanında ilgili kişi ve kurumlara ulaşabilince insan ya da hayvan hayatını kurtarabildiğimizi, felâketleri daha az hasarla atlatabildiğimizi biliyoruz. Bu yüzden cep telefonsuz yapamıyoruz. Cep telefonu da baz istasyonsuz yapamıyor. Bu nedenle şehirlerde baz istasyonlarının sayısı hızla artarken kırsalda da yaygınlaşıyorlar. Birçok insan şehrin gürültüsünden kaçıp sığındığı yerlerde bile 21. yüzyılın imkânlarına sırt çeviremiyor ve böylece oralarda da bir baz istasyonu tartışması başlıyor. Tartışmanın en büyük nedeni korku. “Bu koca direk, bu alıcılar, vericiler bizi nasıl etkiler?”

10

Aslında bu konu uzun zamandır bilimin gündeminde. Bu konuda uzmanlaşan, kuralları belirleyen ve ölçümler yapan çok sayıda ulusal ve uluslararası kuruluş var. Bunlar, baz istasyonlarının çevreye ve insana olası zararı konusunu sürekli değerlendiriyorlar. Türkiye’de uygulanan standart, uluslararası değerlerden daha da güvenli. Ayrıca bu konudaki endişenin giderilebilmesi için ülkemizde Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, baz istasyonlarından yayılan elektromanyetik alanları sürekli izliyor ve isteyen istediği istasyonun verilerine ulaşabilmesini sağlıyor.

15

20

Baz istasyonları şu ana kadar yapılan araştırmalara göre günlük hayatımızdaki pek çok elektronik cihazdan daha masumdurlar. Kanser yaptıklarına dair halk arasındaki söylentiyi de destekleyecek hiçbir kanıt yoktur. Ayrıca cep telefonlarımızın da aslında birer mini baz istasyonu olduğunu unutmamak gerekiyor. İnsanlar eğer bu konuda endişe duyuyorsa, arama sürelerini kısıtlayarak ya da cep telefonlarını kendilerinden uzak tutmalarını sağlayan cihazları kullanarak kendilerini ve çocuklarını korumaları önemlidir. Ancak baz istasyonlarının insana olumsuz bir etki yaptığı konusunda hiçbir somut delil olmasa da önlem olarak bu istasyonların çevredeki insanları en az etkileyecek şekilde ve mesafede konumlandırılmasına, yakın alandaki binaların da risk altına alınmamasına dikkat edilmelidir.

25

Copyright Acknowledgements:

Text A

© Mr Haluk Oral; *Bir Roman Kahramanı Orhan Vel*; 2015

Permission to reproduce items where third-party owned material protected by copyright is included has been sought and cleared where possible. Every reasonable effort has been made by the publisher (Cambridge University Press & Assessment) to trace copyright holders, but if any items requiring clearance have unwittingly been included, the publisher will be pleased to make amends at the earliest possible opportunity.

Cambridge Assessment International Education is part of Cambridge University Press & Assessment. Cambridge University Press & Assessment is a department of the University of Cambridge.